

СТ А Н О В И Щ Е

От: **доц. д-р Росен Карадимов**, преподавател в Юридическия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“, гр. София.

Относно: **Дисертационен труд** за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ в 3.8. Професионално направление: Икономика, докторска програма - Икономика и управление – „Интелектуална собственост по отрасли“ в УНСС.

Автор на дисертационния труд: **Николай Станимиров Братов**

Тема на дисертационния труд: **„Методи за интегриране на обектите на индустриална собственост в бизнес стратегията на фирмата“.**

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд, съгласно Заповед № 508 от 26.02.2024 г. на ректора на УНСС.

1. Информация за дисертанта

Дисертантът се е обучавал по докторска програма към катедра „Интелектуална собственост и технологичен трансфер“ на Бизнес факултета на УНСС по докторска програма Икономика и управление – „Интелектуална собственост по отрасли“, професионално направление 3.8. Икономика, съгласно Заповед № 743/31.03.2020 г. с удължен срок, съгласно Заповед № 390/16.02.2023 г. на ректора на УНСС.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Дисертационният труд е с общ обем от 186 страници, от които 168 страници основен текст (състоящ се от увод, три глави, заключение), списък с използвана

литература и приложения (6 бр.). Основният текст съдържа 3 броя таблици, 21 броя схеми и 78 броя визуално-комуникативни елементи – изображения и извадки.

Използваните информационни източници са 93, от които 50 източници научна литература на български (37 източника) и английски език (13 източника), 10 нормативни документа и 34 цифрово базирани източници. В структурно отношение трудът е съставен от три глави, увод и заключение. В тях последователно са разгледани същността на обектите на индустриална собственост и по-конкретно на част от тях като търговската марка, промишления дизайн, търговското име, както и тяхната роля, място и значение в бизнес стратегията на фирмата. Особено внимание е обърнато на новите възможности за тяхното включване в бизнес стратегията на фирмата, чрез т.нар. „методи за интегриране“, които дисертантът е разработил и предложил в научното изследване.

Темата на дисертационния труд е формулирана много добре. Значимостта и актуалността ѝ са ясно обосновани, предвид това, че *„фирмата трябва да намери и установи инструментариум, чрез който да анализира и оценява отделните обекти на индустриална собственост, за да изгради правилно начина, по който да ги управлява като значими елементи от бизнес стратегията“*. Респективно са проучени и особеностите и положението на обектите на индустриална собственост в бизнес стратегията на фирмата, като неинтегрирани и интегрирани обекти. Достига се до предлагане на концептуални методи за интегриране на обектите на индустриална собственост в бизнес стратегията на фирмата, като възможност за фирмата да осигури стабилна закрила и по-добро функционално управление на индустриалната собственост, която притежава, с цел възвръщаемост на направените инвестиции, формирането на допълнителна печалба или нейното максимизиране при реализацията на поставените бизнес цели.

Докторантът си поставя за цел *„да разгледа и актуализира възможностите за управление и пазарна реализация на обектите на индустриална собственост в бизнес стратегията на фирмата чрез различните бизнес модели, и по-конкретно чрез концептуални методи за интегриране на обектите на индустриална собственост в бизнес стратегията на фирмата“*. От така определената цел, са изведени и трите изследователски задачи на дисертацията, които последователно са развити и решени. Предметът и обектът на изследване са добре дефинирани, целта и задачите са коректно изведени, като прецизно отразяват извършената изследователска работа от докторанта. Дисертационната теза, че *„управлението на интегрираните обекти на индустриална*

собственост в бизнес стратегията на фирмата е предпоставка за реализацията на допълнителна икономическа ефективност и ефикасност при постигане на заложените бизнес цели“, е развита и доказана с потвърждаването на четирите хипотези, послужили като основа за разработването на насоки и препоръки към фирмите при организацията и управлението на притежаваната индустриална собственост. Със своите достойнства се отличават методологията на изследването, възможностите за изпълнението му и вероятността за постигане за нови научни знания и приноси, ограниченията на обекта и предмета, както и системата от измерители и показатели за анализ, оценка и прогноза и източниците на информационно осигуряване. Изложението и използваната литература показват, че докторантът се е запознал със значителен брой литературни източници на български, английски език и такива, които са изцяло дигитално базирани. Стилът на дисертацията е последователен, функционален и е с изразена прецизност и обективност при извеждането на конкретни резултати, такъв който може да бъде определен като **отличен** и в съответствие със спецификата на областта в която дисертантът е извършил своето научно изследване. От структурна и съдържателна гледна точка на дисертационния труд може да се постави също **отлична** оценка.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

В дисертационния труд могат да бъдат очертани редица предимства, които са с научен и научно-приложен характер. Първоначално логично са изяснени терминологично включените в дисертацията термини и определения, въз основа на които в последствие са направени всички анализи и вътрешни изследвания. В първата част на научното изследване, дисертантът е поставил акцент върху правните и икономически особености на обектите на индустриална собственост, както и тези които са допълнителни способности за закрила на икономически ценната информация с която разполага фирмата като търговската трайна и ноу-хау, релевантни по същност с индустриалната собственост на фирмата. Обсъдена е и възможността за бизнес идентификация на фирмата в дигитална среда и нейната закрила чрез домейна. Особено внимание в научното изследване следва да се обърне на тематичното изследване, което дисертантът извършва на бизнес средата в България по отношение на обектите на индустриална собственост, както и на анкетното проучване, което провежда сред 124-ри фирми в България, чрез авторска анкетна карта. Резултатите от него показват основни и значими представи и разбирания на действащи фирми в България за ролята, мястото и значението на обектите на индустриална собственост и бизнес стратегията, допълвайки

някои дефицити от научна и практико-приложна гледна точка, именно по отношение на наличието или липсата на взаимовръзка между тях при постигане на заложените бизнес цели и устойчивото развитие на фирмите. Изведените резултати са основата на която дисертантът представя нагледно и някои от възможностите за пазарна реализация на обектите на индустриалната собственост като част от бизнес стратегията на фирмата, която допълва и обогатява научното познание в изследваната проблематика.

В основата на втора част от дисертацията са разгледаните и обсъдени от дисертанта, бизнес моделите за управлението на обектите на индустриалната собственост в бизнес стратегията на фирмата, както и предложената авторска структура от елементи, които изграждат бизнес стратегията на фирмата, чрез т.нар. „организационно дърво“. Изведени са основни понятия за бизнес концепцията, бизнес плана, продуктовото портфолио, информационно-комуникационното осигуряване на бизнес средата, оценката на пазарната среда и връзката с бизнес партньори и потребители и бизнес идентификацията като елементите, които структурират бизнес стратегията на фирмата. Дисертантът е разгледал някои от бизнес моделите за управлението на обектите на индустриалната собственост в бизнес стратегията на фирмата, като тук предлага и разработените от него **нови възможности**, а именно предложени пет отделни метода за интегриране на обектите на индустриална собственост в бизнес стратегията на фирмата. Изведените от дисертанта особености, приложимост и ограничения на всеки един от методите му позволява в трета глава от дисертационния труд да извърши експериментално приложение на избран метод за интегриране по отношение на конкретна фирма. Верифицира неговото приложение, доказвайки тезата, която е поставена в научното изследване в изпълнение на поставените задачи и цел.

Анализът на резултатите дава възможност за извеждане на коректни, научно-обосновани и практико-приложни изводи за по-доброто функционално взаимодействие между интегрираните обекти на индустриална собственост и бизнес стратегията, създаващо възможност за фирмите да си осигурят допълнителна икономическа ефективност и ефикасност при реализацията на заложените от тях бизнес цели. Изведеният методически инструментариум дава възможност на докторант Братов още веднъж да затвърди поставената в дисертационния труд основна цел и да реши набелязаните задачи. Разработването на труда установява и потвърждава, че създадените концептуални методи за интегриране на обектите на индустриална собственост, и по-конкретно методът на комбиниране, са **реална** възможност за тяхното включване,

управление и организация в бизнес стратегията на фирмата. Тази възможност е предпоставка за реализацията на поставените бизнес цели по начин, който осигурява допълнителна икономическа ефективност и ефикасност, нужни на фирмата, за да може портфолиото от обекти на индустриална собственост да е елемент от нейната бизнес стратегия; фирмата да осъществява самостоятелно бизнес с обектите; да максимизира своята печалба; да закриля фирмените постижения и творчески резултати, което в своята цялост опосредства по-доброто и целесъобразно изпълнение на поставените бизнес цели. В по-широк аспект, резултатите от научното изследване могат да бъдат използвани при изготвянето на нови бизнес модели и стратегии за устойчивото развитие и управление на обектите на индустриална собственост на фирмата като значим елемент от структурата на бизнес стратегията ѝ.

4. Оценка на научно-методическите и научно-приложните приноси

В дисертационния труд могат да бъдат отчетени редица приноси с научен и практико-приложен характер. По-конкретно имам предвид следните:

Научно-методически приноси

- на основата на теоретичен системен анализ са идентифицирани особеностите и съдържанието на основни структурни елементи, изграждащи бизнес стратегията на фирмата, като е предложена и подходяща тяхна адаптация за приложение в микро-, малки и средни фирми в България.
- при използване на методите на анализ и синтез е систематизирана авторска структура от елементи, изграждащи бизнес стратегията на фирмата, която включва портфолиото от обекти на индустриална собственост.
- извършена е теоретична систематизация като са идентифицирани, проучени и анализирани теоретични и приложни бизнес модели за управление на обектите на индустриална собственост, които модели са апробирани чрез използване на примери за тяхната пазарна реализация в бизнес стратегията на реални фирми.
- при извършена научна систематизация са идентифицирани подходящи инструменти, които представляват все още непроучени възможности за допълнителна икономическа ефективност и ефикасност при постигането на заложените бизнес цели при целенасочено интегриране на обектите на индустриална собственост в бизнес стратегията на фирмата.

Научно-приложни приноси

- предложена е методическа схема за оценка ефектите от използване на обектите на индустриална собственост и тяхното влияние върху устойчивата конкурентоспособност на фирмата. Аprobацията на методическата схема не само потвърждава необходимостта от бизнес с обекти на индустриалната собственост, но и указва стъпките, по които трябва да се случи това.
- въз основата на приложно изследване е предложен инструментариум, подходящ за микро-, малки и средни фирми в България, които притежават обектите на индустриална собственост - търговска марка, промишлен дизайн, и/или търговска тайна и ноу-хау, но нямат самостоятелни стратегии за тяхното управление или обектите не са част от бизнес стратегията на фирмата.
- предложен е приложим в българската практика подход, основан на 5 (пет) концептуални метода за интегриране на обектите на индустриална собственост в бизнес стратегията на фирмите, като възможен способ за повишаване ефективността и устойчивата конкурентоспособност от тяхната организация и управлението на бизнес стратегията.

Справката за приносите, представена с дисертационния труд, отразява обективно реалните достижения на докторанта. Приемам изцяло изведените приноси.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

По вид и брой представените публикации съответстват на обявените от докторанта в приложения списък. Общо са представени четири публикации. Считам, че тези публикации представят реално постиженията на докторанта и са достатъчно представителни, за да ги огласят пред академичната общност и заинтересованите делови кръгове от практиката.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът достоверно възпроизвежда съдържанието на труда. Подготвен е в обем от 49 страници компютърно набран текст и е съставен от пет части, които в максимална степен отразяват изследователската работа на дисертанта.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Въпреки значимите достойнства на дисертационния труд могат да бъдат очертани и някои слабости, които са характерни за всеки млад изследовател. Те не са особено сериозни и са с препоръчителен характер, което не поставя под съмнение изразените достойнства на дисертационния труд. Препоръчвам в бъдещата си работа докторант Братов да насочи усилията си в посока разработването на практически наръчници, които да спомогнат за по-доброто и успешно управление на обектите на индустриална собственост в бизнес стратегията на фирмата като награди и доразвие разработените от него методи за интегриране, доказвайки по възможност приложимостта и на останалите четири метода.

8. Заключение

В дисертационния труд са поставени ясни цели и задачи, които докторант Братов безспорно е постигнал и изпълнил. Анализите са коректни, препоръките обосновани и произтичащи от резултатите от изследването. Докторантът демонстрира умения за задълбочен и аргументиран анализ, обобщения и критично мислене. Анализиранията дисертация представлява творческо постижение, което като тематика, теоретични обобщения, изводи и препоръки има своето безспорно значение за теорията и практиката на интелектуалната собственост и в частност на индустриалната собственост и нейното управление като актив на фирмата. Всичко това ми дава основание да предложа на уважаемите членове на научното жури да присъдят на **Николай Станимиров Братов** образователна и научна степен „доктор“ в 3.8. професионално направление: Икономика, докторска програма: Икономика и управление – „Интелектуална собственост по отрасли“ в УНСС.

2024 г.

гр. София

Подпис: /доц. д-р Росен Карадимов/

STATEMENT OF OPINION

From: **Assoc. Prof. Rosen Karadimov**, lecturer at the Faculty of Law of the Sofia University "St. Kliment Ohridski", Sofia.

Subject: dissertation submitted for awarding educational and scientific degree "Doctor" in 3.8. Professional field: Economics, doctoral program - Economics and management - "Intellectual property by industry" at UNWE.

Author of the dissertation: **Nikolay Stanimirov Bratov**

Dissertation topic: **"Methods for integration of industrial property objects into the company's business strategy"**

Reason for presenting the opinion: participation in the composition of the scientific jury for the defense of the dissertation work, according to Order No. № 508 from 26.02.2024 of the rector of the UNWE.

1. Information about the dissertation student

The dissertation student was trained in a doctoral program at the Department of "Intellectual Property and Technological Transfer" of the Faculty of Business of the UNWE in the doctoral program Economics and Management - Intellectual property by industry", professional field 3.8. Economics, according to Order No. 743/31.03.2020 with an extended period, according to Order No. 390/16.02.2023 of the rector of the UNWE.

2. General characteristics of the presented dissertation work

The dissertation has a total volume of 186 pages, of which 168 pages are the main text (consisting of an introduction, three chapters, a conclusion), a list of references and appendices (6 items). The main text contains 3 tables, 21 diagrams and 78 visual-communicative elements

- images and samples. The information sources used are 93, of which 50 sources are scientific literature in Bulgarian (37 sources) and English (13 sources), 10 normative documents and 34 digitally based sources. Structurally, the work is composed of three chapters, an introduction and a conclusion. In them, the essence of the objects of industrial property and more specifically of some of them such as the trademark, the industrial design, the trade name, as well as their role, place and importance in the company's business strategy, were examined. Special attention is paid to new opportunities for their inclusion in the company's business strategy, through the so-called "methods of integration" that the dissertation student has developed and proposed in the scientific research.

The topic of the dissertation is very well formulated. Its significance and relevance are clearly justified, given that "*the company must find and establish a toolkit through which to analyze and evaluate the individual objects of industrial property in order to properly build the way to manage them as significant elements of the business strategy*". Respectively, the peculiarities and the position of the objects of industrial property in the business strategy of the company, as non-integrated and integrated objects, were also studied. It is possible to propose conceptual methods for integrating the objects of industrial property into the company's business strategy, as an opportunity for the company to ensure stable protection and better functional management of the industrial property it owns, with the aim of return on the investments made, the formation of additional profit or its maximization in the realization of the set business goals.

The doctoral student aims to "*examine and update the management and market realization possibilities of industrial property objects in the company's business strategy through various business models, and more specifically through conceptual methods for integrating industrial property objects into the company's business strategy*". The three research tasks of the dissertation, which were successively developed and solved, were derived from the thus defined goal. The subject and object of research are well defined, the goal and tasks are correctly stated, accurately reflecting the research work performed by the doctoral student. The dissertation thesis that "*the management of the integrated objects of industrial property in the company's business strategy is a prerequisite for the realization of additional economic efficiency and effectiveness in achieving the set business goals*" has been developed and proven with the confirmation of the four hypotheses that served as the basis for the development of guidelines and recommendations to companies in the organization and management of the owned industrial property. The methodology of the research, the

possibilities for its implementation and the probability of achieving new scientific knowledge and contributions, the limitations of the object and the subject, as well as the system of meters and indicators for analysis, assessment and forecast and the sources of information provision are distinguished by their merits. The presentation and the literature used show that the doctoral student has become familiar with a significant number of literary sources in Bulgarian, English and those that are entirely digitally based. The style of the dissertation is consistent, functional and has a pronounced precision and objectivity in the presentation of specific results, such that it can be defined as **excellent** and in accordance with the specifics of the field in which the dissertation student has carried out his scientific research. From the structural and content point of view, the dissertation work can also be rated **excellent**.

3. Evaluation of the obtained scientific and scientific-applied results

A number of advantages can be outlined in the dissertation, which are of a scientific and scientific-applied nature. Initially, the terms and definitions included in the dissertation were logically clarified, on the basis of which all analyzes and internal research were subsequently made. In the first part of the scientific research, the dissertation student has emphasized the legal and economic features of the objects of industrial property, as well as those that are additional methods of protection of the economically valuable information available to the company, such as commercial durability and know-how, relevant in essence with the company's industrial property. The possibility of business identification of the company in a digital environment and its protection through the domain was also discussed. Particular attention in the scientific research should be paid to the thematic research, which the dissertation student carries out on the business environment in Bulgaria in relation to the objects of industrial property, as well as to the survey conducted among 124 companies in Bulgaria, by means of an author's survey card. Its results show basic and significant ideas and understandings of operating companies in Bulgaria about the role, place and importance of industrial property objects and business strategy, supplementing some deficits from a scientific and practical-applied point of view, namely in relation to the presence or absence of mutual relationship between them in achieving the set business goals and the sustainable development of the companies. The derived results are the basis on which the dissertation student visually presents some of the possibilities for the market realization of the objects of the industrial property as part of the business strategy of the company, which complements and enriches the scientific knowledge in the investigated issues.

The basis of the second part of the dissertation are the business models for the management of the objects of industrial property in the business strategy of the company, as well as the proposed author's structure of elements that build the business strategy of the company, through the so-called. "organizational tree". Basic concepts of the business concept, the business plan, the product portfolio, the information and communication provision of the business environment, the evaluation of the market environment and the relationship with business partners and users and business identification as the elements that structure the company's business strategy are derived. The dissertation examiner has considered some of the business models for the management of the objects of industrial property in the business strategy of the company, and here he also offers the **new possibilities developed by him**, namely five separate methods for integrating the objects of industrial property in the business strategy of the company. The features, applicability and limitations of each of the methods brought out by the dissertation author allows him, in the third chapter of the dissertation, to carry out an experimental application of a selected integration method in relation to a specific company. It verifies its application, proving the thesis that is set in the scientific research in fulfillment of the set tasks and purpose. The analysis of the results makes it possible to draw correct, scientifically-grounded and practical-applied conclusions for the better functional interaction between the integrated objects of industrial property and the business strategy, creating an opportunity for companies to ensure additional economic efficiency and effectiveness in the realization of the objectives of them business purposes. The derived methodological toolkit enables doctoral student Bratov once again to reinforce the main goal set in the dissertation work and to solve the identified tasks. The development of the work establishes and confirms that the created conceptual methods for integrating the objects of industrial property, and more specifically the method of combining, are a **real** possibility for their inclusion, management and organization in the company's business strategy. This possibility is a prerequisite for the realization of the set business goals in a way that provides additional economic efficiency and efficiency needed by the company so that the portfolio of objects of industrial property can be an element of its business strategy; the company conducts independent business with the sites; to maximize its profit; to protect the company's achievements and creative results, which in its entirety mediates the better and expedient fulfillment of the set business goals. In a broader aspect, the results of the scientific research can be used in the preparation of new business models and strategies for the sustainable development and management of the objects of industrial property of the company as a significant element of the structure of its business strategy.

4. Evaluation of scientific-methodical and scientific-applied contributions

A number of scientific and practical contributions can be noted in the dissertation work. Specifically, I mean the following:

Scientific and methodological contributions

- on the basis of a theoretical system analysis, the features and content of the main structural elements that make up the company's business strategy have been identified, and their appropriate adaptation for application in micro-, small and medium-sized companies in Bulgaria has been proposed.
- using the methods of analysis and synthesis, an author's structure of elements building the company's business strategy, which includes the portfolio of objects of industrial property, is systematized.
- a theoretical systematization was carried out by identifying, studying and analyzing theoretical and applied business models for the management of industrial property objects, which models were tested by using examples of their market implementation in the business strategy of real companies.
- in the case of a scientific systematization, suitable tools have been identified that represent still unexplored opportunities for additional economic efficiency and effectiveness in achieving the set business goals in the purposeful integration of the objects of industrial property in the company's business strategy.

Scientific and applied contributions

- a methodical scheme is proposed for evaluating the effects of using the objects of industrial property and their influence on the sustainable competitiveness of the company. Approbation of the methodological scheme not only confirms the need for business with objects of industrial property, but also indicates the steps by which this should happen.
- on the basis of applied research, a toolkit is proposed, suitable for micro-, small and medium-sized companies in Bulgaria, which own the objects of industrial property - trademark, industrial design, and/or trade secret and know-how, but do not have independent strategies for their management or sites are not part of the company's business strategy.

- an approach applicable in Bulgarian practice is proposed, based on 5 (five) conceptual methods for integrating the objects of industrial property in the business strategy of the companies, as a possible way to increase the efficiency and sustainable competitiveness of their organization and the management of the business strategy.

The statement of contributions submitted with the dissertation objectively reflects the real achievements of the doctoral student. I accept the above contributions in full.

5. Evaluation of dissertation publications

In terms of type and number, the presented publications correspond to those announced by the doctoral student in the attached list. A total of four publications are presented. I believe that these publications truly represent the achievements of the doctoral student and are representative enough to announce them to the academic community and interested business circles of the practice.

6. Evaluation of the abstract

The abstract faithfully reproduces the content of the work. It is prepared in a volume of 49 pages of computer-typed text and is composed of five parts, which reflect the dissertation's research work to the maximum extent.

7. Critical notes, recommendations and questions

Despite the significant merits of the dissertation work, some weaknesses can be outlined, which are characteristic of every young researcher. They are not particularly serious and are of an advisory nature, which does not cast doubt on the expressed merits of the dissertation work. I recommend that, in his future work, doctoral student Bratov directs his efforts in the direction of developing practical manuals that will help to better and successfully manage industrial property objects in the company's business strategy as rewards and further develop the integration methods he developed, proving if possible, the applicability of the other four methods as well.

8. Conclusion

Clear goals and objectives are set in the dissertation work, which doctoral student Bratov has undoubtedly achieved and fulfilled. The analyzes are correct, the recommendations are

justified and derived from the results of the research. The PhD candidate demonstrates skills for in-depth and reasoned analysis, summaries and critical thinking. The analyzed dissertation represents a creative achievement, which, as a topic, theoretical summaries, conclusions and recommendations, has its indisputable importance for the theory and practice of intellectual property and, in particular, of industrial property and its management as an asset of the company. All this gives me reason to propose to the respected members of the scientific jury to award **Nikolay Stanimirov Bratov** the educational and scientific degree "doctor" in 3.8. Professional field: Economics, doctoral program: Economics and management - "Intellectual property by industry" at UNWE.

2024, Sofia

Signature: /Assoc. Prof. Rosen Karadimov/